

**СОЦИЈАЛЕН ПЛАН НА
ОПШТИНА КИЧЕВО
2025-2028**

Содржина

1. Вовед

- 1.1. Социо – економски карактеристики на општината
- 1.2. Законска регулатива
- 1.3. Општинска структура за спроведување на Социјалниот план

2. Мапирање на социјалните проблеми и ранливи групи на локално ниво

- 2.1. Демографски фактори
- 2.2. Економски фактори
- 2.3. Социјални фактори

3. Социјални услуги

3.1. Постоечки социјални услуги

3.1.1. Услуги во домот

3.2. Нови социјални услуги

3.2.1 Услуги во заедницата

3.2.2 Услуги во домот

4. Социјални ризици

4.1. Идентификување на социјалните ризици во општината

5. Потребни капацитети и финансиска поддршка

6. Лиценцирање на давател на услуги

1. ВОВЕД

Надлежноста на Општина Кичево од областа на социјалната заштита се реализира со Годишна програма за потребите на граѓаните од областа на социјалната заштита. Во Програмата, Општината предвидува активности и финансиски средства за реализација на истите. Активностите се во насока на преземање мерки за надминување на социјалните проблеми кои неповолно се одразуваат врз добросостојбата на граѓаните во локалната заедница, зголемување на достапноста на услугите и нивно креирање согласно со потребите на најзагрозените граѓани, со цел:

- ☑ одржување на социјалната сигурност на граѓаните;
- ☑ спречување на социјалната исклученост;
- ☑ подобрување на квалитетот на животот на граѓаните и
- ☑ зајакнување на капацитетите на граѓаните за водење независен, активен и продуктивен живот.

Програмата за социјална заштита овозможува финансиска поддршка на ранливи категории граѓани кои имаат потреба од помош за да се надмине состојбата, која има потенцијал да го отежни или оневозможи непреченото социјалното функционирање на поединецот или семејството. За разлика од бенефициите кои се поврзани со парични средства и се фокусирани на подобрување на финансиската положба на граѓаните, социјалните услуги имаат за цел задоволување на нефинансиските потреби и непречено остварување на развојни социјализаторски задачи. Тие можат да бидат лични социјални услуги (personal social services), хумани социјални услуги (human social services) или услуги за социјална нега (social care services). Социјалниот план на Општина Кичево содржи мапирање на социјални проблеми и ранливи групи во општината, анализа на капацитетите на постоечките социјални услуги и утврдување на потребите за развој на социјални услуги во општината. Овој документ има за цел да послужи како основа за краткорочно и

долгорочно стратешко планирање на социјално-заштитните активности на Општина Кичево и изработка на Годишните планови во областа на социјалната заштита.

Советот за социјална заштита во Општина Кичево е составен од претставници на општинската администрација, Центарот за социјална работа, даватели на услуги, здруженија, верски заедници и други правни лица и физички лица кои вршат дејност на социјална заштита, установи од областа на образованието, здравствената заштита, вработувањето, Полиција и Јавно обвинителство од подрачјето на општината.

1.1. Социо - економски карактеристики на општината

Вкупното население во Општина Кичево според пописот од 2021 година изнесува 39669 со 13787 домаќинства и 24872 станови. Во 2013 година кон Општина Кичево се припоени општините: Зајас, Другово, Вранештица и Осломеј. Податокот се однесува на вкупното население во овие општини на територијата од 3.340 km², во 286 населени места, живеат вкупно 222.064 жители, од кои 50,15 насто се мажи. Проценката за 2008 година е дека бројот на жители во Република Северна Македонија е 2.048.619, што значи дека на територијата на Југозападниот плански регион живеат 10,83 насто од вкупната популација во државата. Меѓутоа, во поглед на разместеноста на населението во рамките на Југозападниот регион карактеристична е големата меѓуопштинска разлика, и разликата по населени места.

Попис на население во Општина Кичево – 2021

Националност / Категорија	Вкупно попишани	Мажипопишани	Женипопишани	Вкупно резидентно	Мажирезидентно	Женирезидентно	Вкупно нерезидентно	Мажинерезидентно	Женинерезидентно
Кичево – Вкупно	56725	29117	27608	39669	20014	19655	17056	9103	7953

Македонци	16920	8620	8300	16020	8144	7876	900	476	424
Албанци	31610	16292	15318	16373	8171	8202	15237	8121	7116
Турци	3245	1663	1582	2553	1280	1273	692	383	309
Роми	2063	1064	999	2003	1028	975	60	36	24
Власи	74	42	32	70	40	30	4	2	2
Срби	70	41	29	60	35	25	10	6	4
Бошњаци	15	4	11	13	3	10	2	1	1
Други инеспомнати	286	146	140	166	87	79	120	59	61
Не се изјасниле	2	2	0	1	1	0	1	1	0
Непознато	35	19	16	5	1	4	30	18	12
Адм. извори (пода тоци)	2405	1224	1181	2405	1224	1181	0	0	0

1.2. Законска регулатива

Социјалниот план се заснова на следната законска рамка:

- **Законот за социјална заштита**
(„Службен весник на РСМ“ бр. 104/19, 146/19, 275/19, 302/20, 311/20, 163/21, 294/21, 99/22 и 236/22)
- **Законот за социјална сигурност за стари лица**
(„Службен весник на РСМ“ бр. 104/19)
- **Законот за заштита на децата**
(„Службен весник на РСМ“ бр. 23/13, 12/14, 44/14, 144/14, 10/15, 25/15, 150/15, 192/15, 27/16, 163/17, 21/18, 198/18 и „Службен весник на РСМ“ бр. 104/19, 146/19, 275/19, 311/20, 294/21, 150/22 и 236/22)

- **Законот за семејство**
(„Службен весник на РМ“ бр. 80/92, 9/96, 38/04, 33/06, 84/08, 67/10, 156/10, 39/12, 44/12, 38/14, 115/14, 104/15, 150/15 и „Службен весник на РСМ“ бр. 53/21)
- **Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство**
(„Службен весник на РМ“ бр. 138/14, 33/15 и 150/15)
- **Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа**
(„Службен весник на РМ“ бр. 61/04, 96/04, 67/07, 156/09, 47/11, 192/15, 209/18 и „Службен весник на РСМ“ бр. 244/19, 53/21, 77/21, 150/21 и 173/22)
- **Законот за локална самоуправа**
(„Службен весник на РМ“ бр. 5/02)
- **Други закони и подзаконски акти** кои се однесуваат на социјалната, детската и здравствената заштита во Република Северна Македонија.

1.3. Општинска структура за спроведување на Социјалниот план

Во Општината функционира **Општинскиот совет за социјална заштита**, формиран од Советот на Општина Кичево.

Советот е составен од:

- претставници на општинската администрација,
- Центарот за социјална работа,
- даватели на услуги,
- здруженија и верски заедници,
- други правни и физички лица кои вршат дејност на социјална заштита,
- установи од областа на образованието, здравствената заштита и вработувањето,
- претставници од Полицијата и Јавното обвинителство од подрачјето на општината.

Улогата на Општинскиот совет за социјална заштита е да изготви Социјален план за подрачјето на Општина Кичево. Социјалниот план содржи:

- мапирање на социјалните проблеми и ранливите групи во општината,
- анализа на капацитетите и расположливите социјални услуги,
- утврдување на специфичните потреби за развој на социјални услуги.

Врз основа на Социјалниот план, градоначалникот изготвува **Годишна програма за социјалната заштита**, која ја донесува Советот на Општината.

2. МАПИРАЊЕ НА СОЦИЈАЛНИТЕ ПРОБЛЕМИ И РАНЛИВИ ГРУПИ НА ЛОКАЛНО НИВО

За потребите на овој Социјален план, беше направено **социјално мапирање** и беа консултирани и вклучени претставници на клучните институции, организации и здруженија на граѓани кои работат на подрачјето на општина Кичево.

Целта беше да се постигне инклузивен и партиципативен процес, преку кој заеднички се посветуваме на подобар квалитет на живот на нашите сограѓани. Секој од нив, од доменот на своето работење, придонесе со преглед и анализа на состојбите и даде предлози за потребни активности.

Во консултација со **Здружението на пензионери во Општина Кичево**, како и во соработка со:

- ЈУ Меѓуопштински центар за социјална работа,
- локалната самоуправа и
- Здружението на приватни матични лекари од Кичево,

ќе бидат мапирани и повикани старите лица за кои се препорачува вклучување во активностите во **Дневен престој за стари лица со активно стареење**.

Потенцијални корисници ќе бидат лицата од трета доба кои имаат интерес и одредени психофизички способности за користење на социјалната услуга. Центарот ќе издаде решение за користење на услугата за **50 корисници**.

Придобивки:

- директни за корисниците преку активен и квалитетен секојдневен живот,
- индиректни за нивните семејства преку подобрување на психосоцијалната состојба на старите членови, што придонесува за повисок квалитет на живот на целото семејство.

2.1. Демографски податоци

Согласно со преземените статистички податоци од **Државен завод за статистика на РСМ (Попис 2021 година)**, Агенција за вработување на РСМ и ЈУ Меѓуопштински центар за социјална работа – Кичево, се добиени следниве показатели:

- Родени: **368**

- Умрени: **718**
- Природен прираст: **-350**
- Склучени бракови: (податок недостасува)
- Разведени бракови: (податок недостасува)

Овие податоци укажуваат на **негативен природен прираст**, што претставува сериозен демографски предизвик за општината.

2.2. Економски фактори

Според податоците од **Агенција за вработување на РСМ – Центар Кичево и Државен завод за статистика**, економската структура на Општина Кичево се одликува со:

- доминација на **мали и средни претпријатија** во трговија, угостителство и услуги,
- присуство на **преработувачка индустрија** (дрвна и метална),
- активности во **градежништвото**,
- **земјоделство** во руралните населени места (Зајас, Другово, Вранештица, Осломеј),
- јавни услуги.

Значајно обележје на локалната економија се и **дознаките од дијаспората**, кои влијаат врз потрошувачката и локалната економска динамика.

Истовремено, **миграцијата на млади и работоспособни лица** создава притисок врз локалниот пазар на труд и ја зголемува потребата од мерки за активирање и преквалификација.

Вкупен број на невработени лица (Општина Кичево):

- Вкупно: **2.756 активни баратели на работа + 1.085 пасивни баратели на работа**
- Жени: **1.343 активни + 615 пасивни**
- Мажи: **1.413 активни + 470 пасивни**

Фокус на локалните мерки:

- активни програми за вработување во соработка со АВРСМ – Кичево,
- преквалификации во дефицитарни занимања,
- поддршка на локално претприемништво (вклучително и женско и младинско),
- поттик за формализација на неформални активности, особено во руралните средини.

2.3. Социјални фактори

За утврдување на социјалните фактори, користени се податоци од ЈУ Меѓуопштински центар за социјална работа – Кичево и Општината. Целта е мапирање на лицата изложени на социјален ризик, нивните потреби и опфатот со права и услуги на територијата на Општина Кичево.

Состојбата со социјалната заштита (број на корисници) во Општина Кичево опфаќа, меѓу другото, следниве права и надоместоци (податоците се за референтната година 2025, обезбедени од ЈУ МЦСР – Кичево):

- Гарантирана минимална помош (ГМП) – домаќинства: 800
- Паричен надоместок за помош и нега од друго лице – корисници: 1500

Локален контекст на Кичево

Општината се карактеризира со:

- повисок удел на стари лица, самодомаќинства и лица со хронични заболувања во руралните населени места,
- миграциски трендови што создаваат празнини во семејната поддршка,
- потреба од комбинирани услуги (домашна нега + дневен престој) за намалување на осаменоста, одржување на функционалноста и психосоцијалната стабилност.

Сегашни и планирани услуги

Во таа насока, Општина Кичево веќе обезбедува услуга:

- „Помош и нега во домот“,

а е планирано и отворање на:

- Дневен центар за стари лица со активно стареење (како услуга во заедницата), кој ќе вклучува едукативни, рекреативни и социјализаторски активности.

Очекувани придобивки:

- подобрување на квалитетот на живот кај корисниците и нивните семејства,
- превенција од институционализација,
- одржување на социјалната вклученост на старите лица

3. СОЦИЈАЛНИ УСЛУГИ

За разлика од оние бенефиции кои се поврзани со парични средства и се фокусирани на подобрување на финансиската ситуација на граѓаните, социјалните услуги се ориентирани кон помош за задоволување на нефинансиските потреби и непреченото остварување на развојни и социјализаторски задачи. Тие понекогаш се нарекуваат лични социјални услуги (personal social services), хуманосоцијални услуги (human social services) или услуги за социјална нега (social care services) од причина што задоволувањето на финансиските потреби на ранливите групи граѓани е клучно за нивната сигурност, но, сепак, незначително опходно обезбедување на задоволувачки ниво на социјално функционирање.

Социјалното вклучување на ранливите групи најдобро се остварува преку обезбедување на достапност на социјалните услуги во заедницата, развој на услугите според потребите за помош, јакнење на капацитетите на корисниците, отстранување на пречките и овозможување на еднакви можности за нивно социјално вклучување.

Социјалните услуги кои се обезбедуваат од Законот за социјална заштита се:

- Услуги на информирање и упатување;
- Услуги на стручна помош и поддршка;
- Услуги на советување;
- Услуги во домот;
- Услуги во заедницата;
- Услуги за вон-семејна заштита.

3.1. ПОСТОЕЧКИ СОЦИЈАЛНИ УСЛУГИ ВО ОПШТИНА КИЧЕВО

3.1.2. Услуги во домот

Услуга „Помош и нега во домот“

Врз основа на податоците од **ЈУ Меѓуопштински Центар за социјална работа – Кичево**, констатирано е дека постои значајна потреба од развој на услуга во домашни услови за стари лица. Целта е да се урамнотежи зависноста, слабоста и тешкотиите кои настануваат поради возраста, болест, изнемоштеност или социјални пречки.

Услугата „Помош и нега во домот“ функционира од **јануари 2022 година**. Првично беше финансирана од **МТСП и Светска банка**, а од 2023 година целосно се финансира од МТСП.

Оваа услуга е наменета за:

- лица со намален функционален капацитет,
- стари лица кои не можат да се грижат сами за себе,
- лица чии блиски или брачни партнери не можат целосно да обезбедат грижа (поради миграција, работни обврски и слично),
- лица со попреченост и други ранливи категории.

Опфат и содржина на услугата

Нашиот тим брои 25 негуватели, чија задача е да им помогнат на лицата во нивните:

- основни потреби: одржување лична хигиена, облекување, мобилност во домот, хранење, користење тоалет и други основни функции;
- инструментални функции: чистење, перење, обезбедување храна, купување продукти, плаќање сметки, прошетки и надворешна мобилност, земање медицинска терапија.

Важно е да се напомене дека од здравствен аспект, негувателот ја следи состојбата на лицето и кореспондира со матичниот лекар. Услугата ја користат 75 корисници.

Времетраењето на услугата се определува според оптималните потреби на корисникот и може да изнесува:

- 80 часа месечно,
- 40 часа месечно,

- 20 часа месечно,
- 5 часа месечно.

Колку часовна услуга е потребна за едно лице се утврдува преку **стандардизирана проценка** од матичниот лекар и Центарот за социјална работа.

Географски опфат

Услугата е еднакво достапна за сите засегнати лица од Општина Кичево, вклучително и во руралните подрачја. Тоа значи дека и лицата кои живеат во села можат да ја користат оваа услуга.

3.2. НОВИ СОЦИЈАЛНИ УСЛУГИ

3.2.1 Услуги во заедницата

Општина Кичево брои 56.739 жители со последниот попис на населението од 2002. Освен радоткојброиоколу 30.138 жители и истиот се состои од рурален дел во кој се сместени 26.601 жител. Во 2018 година, Општина Кичево имала 7.243 стари лица, над 65 години според податоци од Завод за статистика.

Општина Кичево се соочува со масовна миграција на млади и работоспособни лица, а според демографската структура на населението преовладува стара популација, која останува сама во своите домови. Кај овие лица од трета доба се повеќе е изразена осаменоста, беспомошноста и запоставеноста како од семејствата така и од заедницата, а особено негативни последици предизвикува чувството на отфрленост и изолираност од сите институционални форми на згрижување и заштита. Оваа ситуација влијае на опаѓање на квалитетот на живот на оваа ранлива група, а заедно со нискиот стандард се намалува и старосната граница на населението кое се соочува со овие проблеми. Бидејќи проблемите на старата популација се присутни повеќе години со тоа се зголемуваат потребите за посеопфатна грижа за оваа категорија на лица. Оваа состојба налагаше креирање на програми во локалната заедница кои ќе се адаптираат кон потребите на оваа категорија на лица се со цел да се овозможи да подобар квалитет на живот. Една од социјалните услуги која веќе е активна на нашата територија е „Помош и нега во домот“, со која се опфатени повеќе од 120 лица. Поради фактот што старите лица најчесто живеат сами, а нивните деца доаѓаат само еднаш до два пати

годишно, се наметнува проблемот со осаменоста на старите лица и се наметнува потребата за отварање на центар за дневен престој со активно стареење, кој ќе работи на програма за едукација, рекреација и социјализација со цел да се одржи менталното и физичкото здравје на старите лица и тие да останат социјално вклучени и активни.

Во период на имплементација на проектот ќе се врши адаптација на просториите каде што се планира да се испорачува услугата Дневен центар за стари лица со активно стареење. Објектот е сопственост на Општина Кичево, кој треба да се префрли на Црвен крст на РСМ - Општинска организација на Црвен крст Кичево, се наоѓа на приземје и ги исполнува минималните стандарди за испорака на ова услуга. Се планира да се реновира и да се адаптира согласно Правилникот за начинот, обемот, нормативите и стандардите за давање на социјалните услуги на дневен престој. Објектот ќе има дневна просторија, трпезарија и чајна кујна, административна просторија и два тоалети (1 за мажи и 1 за жени). Подовите ќе бидат обложени со плочки, мазни сидови, ПВЦ прозорци, нови врати, ново осветлување и нова влезна врата. Истотака тоалетите ќе бидат целосно реновирани со плочки, мијалник за раце, батериска чешма и нови WC шољи. Дневниот простор ќе биде опремен со маси и столици за 24 корисници, LCD телевизор и сетови за друштвени игри (шах, карти, табла и др.). Трпезаријата ќе има една голема маса со столици и чајна кујна од 5м2 опремена со кафемат, електрични ѓезве, електричен бокал и основен прибор (шољи за кафе и чај, тањири и др.). Административната канцеларија ќе биде опремена со работно биро, столица, лаптоп компјутер, принтер и пројектор.

Транспортни услуги (Итно копче)

Транспортните услуги според видот спаѓаат во социјални услуги во локална заедница, со што корисниците ја добиваат услугата на определено место и време, а живеат во своите . Итно копче е нова и иновативна услуга во Македонија, но и регионот и истата веќе се практикува во повеќе европски земји со одличен резултат.

Станува збор за услуга која е достапна 24/7, а лицата ќе може да побараат помош преку притискање на само едно копче. Корисникот на аларм-уредот има само обврска да го притисне копчето на уредот и да почекаат повик од страна на операторот од контакт центарот на Итно копче. По воспоставување на контакт со корисникот, корисникот ги споделува информациите за

тегобите со кои се соочува, а обученото лице/оператор му дава понатамошни насоки, а по потреба се испраќа тим за прва помош во нивниот дом. Доколку има потреба се обезбедува транспорт до соодветната установа/институција.

Услугата Итно копче на корисниците им нуди:

- 24/7 поддршка секогаш кога ќе се најде во состојба за која е потребна итност;
- Обучени и пријателски лица кои се грижат за вашата добросостојба;
- Прва помош и прва психолошка помош;
- Бесплатно одржување на уредот во случај на технички дефект;
- Дневна техничка поддршка на аларм-уредите;
- Транспорт до соодветната здравствена установа со посебни возила.

Услугата за рехабилитација и реинтеграција

Услугата за рехабилитација и реинтеграција на лица кои се соочуваат со социјални и/или здравствени проблеми се обезбедува преку психо-социјална поддршка, терапевтска работа, работно-окупациона терапија, поддршка за стекнување на работни вештини и вештини за вработување, реинтеграција и самостојно живеење. Корисници на услугата се: деца во ризик, лица со попреченост и маргинализирани лица со специфични социјални и здравствени проблеми.

3.2.2 Услуги во домот

Лична асистенција

Со услугата лична асистенција се обезбедува индивидуална помош и поддршка за лица од 18 до 65 годишна возраст, со намален функционален капацитет, со цел да се овозможи независно и самостојно живеење, активно и рамноправно учество во заедницата, како и вршење секојдневни активности, кои лице без попреченост вообичаено ги врши без поддршка. Корисници на услугата лична асистенција се лица со потешка и најтешка телесна попреченост и потполно слепи лица.

Планирано е да се опфатат 20 корисници.

4. СОЦИЈАЛНИ РИЗИЦИ

Согласно добиените административни и статистички податоци од институции, податоци од Здруженија на граѓани и извршеното мапирање во општина Кичево, идентификувани се следните социјални ризици:

- старост;
- сиромаштија;
- попреченост;
- насилство;
- зависност.

4.1. Идентификување социјални ризици во општината

Социјален ризик	Спецификација на социјални ризици	Постоечки и услуги	Постоечки човечки ресурси	Развој на нови услуги	Потребни ресурси
старост	Старилица над 65 години 65 години Стари изнемоштени лица Старилица со попреченост Старилица со хронични болести	Услуга во домомот	ЈУ МЦСР Кичево	Услуга во заедницата (дневен престој)	сертифицирани негувачи/ки
сиромаштија	Долгорочно невработени лица, корисници на право на социјална	Услуги за информирање и упатување	Општинска администрација Вработени во ЈУ МЦСР Кичево ОО на Црвен Крст-Кичево		
попреченост	Лица со физичка попреченост Лица со интелектуална попреченост Лица со аутизам и	Услуга во заедницата (услуга за дневен престој) Услуга на советување	Социјален работник Психолог Дефектолог Логопед	Услуги во домомот (лична асистенција) Услуга во заедницата	Сертифицирани лични асистенти Физиотерапевт Логопед Дефектолог

	даунов синдром Лица со комбинирана попреченост	Услуга на информирање и упатување		(услуга за дневен престој, транспортни услуги)	
--	---	-----------------------------------	--	--	--

5. Потребни капацитети и финансиска поддршка

услуга	форма	Инфраструктура (постоечки во изградба, потребна реконструкција, потребна адаптација) и опрема	Капцитет/ опфат (број на корисници, површина, територија, итн.)	Потребни финансиск и средства	Извори на финансирање или начин на прибирање на потребните финансиски средства	Планирана соработка со:	Време/ период на реализација
Услуга во домот	Помош и нега во домот	Просторија на ООЦК Кичево	75 корисници		МСПДМ	Општина Кичево, ЈУМЦСР Кичево	континуирано
Услуга во домот	Лична асистенција	Обезбедување простор за воспоставување и испорака на услугата	20 корисници		МСПДМ Светска банка Општина Кичево	Општина Кичево, ЈУМЦСР Кичево	2027-2028
Услуги во заедницата	Дневен центар за стари лица со активно стареење	Обезбедување простор за воспоставување и испорака на услугата	50 корисници	Опременување простор Патни трошоци за обуки Канцелариска опрема и материјал 1,802,348.00 Трошоци од Општина 18,000.00	МСПДМ Светска банка Општина Кичево и ОО на Црвен крст Кичево Донатори	МСПДМ Светска банка Општина Кичево и ОО на Црвен крст Кичево	2025-2026
Услуги во заедницата	Транспортни услуги	Наменско возило со транспортна рампа	Корисници на Дневен центар за лица со посебни потреби Членови на заедница на инвалидски организации и	1.000.000 денари годишно	Црвен крст на РСМ Општински буџет донатори	ЈУМЦСР Кичево	2026-2028
Услуги во заедницата	Услугата за рехабилитација	Обезбедување простор за воспоставување и испорака на	деца во ризик, лица со попреченост и маргинализирани лица со		МСПДМ Светска банка Општина Кичево Донатори	МСПДМ Светска банка Општина Кичево и ОО на	2027-2028

	и реинтеграција	услугата	специфични социјални и здравствени проблеми.			Црвен крст Кичево	
--	--------------------	----------	---	--	--	-------------------------	--

6. Лиценцирање на даватели на услуги

Според Законот за социјална заштита, МТСП издава дозвола за вршење работи од социјална заштита на правни и физички лица под услови утврдени со овој Закон, утврдува стандарди и нормативи за давање социјални услуги. Соодветно на потребите на новите социјални услуги, ќе се врши дополнително лиценцирање согласно со правилниците кои произлегуваат од Законот.

Прилог – Одлука за формирање на Општински совет за социјална заштита